Два дні тому після важкої хвороби на 78 році життя помер відомий український письменник Микола-Ярослав Гнатів. Читачі й працівники нашої бібліотеки звикли часто бачити його в наших стінах – адже він був близьким приятелем Івана Гречка, засновника й очільника Клюбу української греко-католицької інтелігенції, часто звертався до фондів бібліотеки, зокрема діаспорних. В бібліотеці відбувалися презентації його останніх книг – «Біля паплі», «Закувала зозуленька…», «Віра батьків» (перевидання), «Євшан-зілля або перша демократична», тут ми святкували його останній ювілей – 75-ліття. Востаннє він був у бібліотеці за місяць до смерті. Збирався подарувати нам картини для оформлення великої читальної зали, але цей задум залишився нереалізованим…

Микола-Ярослав Гнатів народився 29 жовтня 1937 р. в Миколаєві на Дністрі в родині міщан. Навчався у Львівській політехніці, звідки був виключений за «поступок, позорящий звание советского студента». Дволика совєтська мораль тоді не дозволяла писати навіть «за націоналізм». Після «перевиховання» в армії завершив навчання і все подальше життя працював викладачам своєї alma mater, був доцентом кафедри АСУ, автором понад 100 наукових праць і 10 винаходів у галузі інформатики. Як педагог був вимогливим, але й справедливим. Очевидно, саме математичні здібності й точність думки змусили його дошукуватися інформації про маловідомих для загалу діячів української культури – письменників, священиків, митців. Перша літературна публікація Я. Гнатіва

«Червоні коні» (про історію гончарства в Миколаєві) в журналі «Жовтень» датована 1977 роком. Загальновідомим же він став після виходу книги про митрополита Андрея Шептицького «Віра батьків». Цей твір відіграв дуже важливу роль в процесах національного й релігійного відродження, легалізації УГКЦ. Я. Гнатів став активним діячем віруючої інтелігенції, ініціатором повернення до Львова праху митрополита Йосифа Сліпого. Далі були твори про М. Устияновича, І. Франка, М. Голубця, цикл художньо-джерелознавчих творів про Миколаївщину – «Кам'яна господиня», «Коли прокидається лицар», «Біля паплі», «Стрільбицькі князі», а також «Закувала зозуленька…», дія якої відбувається в іншому куточку Галичини – Чернелиці. Осібно стоїть гумористичний твір «Євшан-зілля», що продовжує цикл памфлетів і гуморесок у львівській пресі, виданих під псевдонімом Пан Нектарський.

На поч.. 90-х років разом із братами Горинями, Я. Чорноволом, І. Гелем, С. Давимукою та багатьма іншими Ярослав Гнатів активно включився у державотворчі процеси, став одним з керівників області, очолював Фонд державного майна, був першим заступником голови Львівської обласної ради.

Оцінюючи нині роль Ярослава Гнатіва у суспільному й культурному житті України, найперше ми повинні згадати його внесок у процес духовного відродження кінця 80-х-поч. років XX ст., в державотворчі зміни 1990-х років, в розвиток української літератури. Саме як письменник Ярослав Гнатів (Ярослав Николович, Пан Нектарський) зробив чи не найбільше. Не випадково їхня спільна з Романом Гораком документально-художня епопея-декалогія про життя Івана Франка отримала найвище визнання нашої держави – Шевченківську премію.

Мені випало щастя познайомитися з Ярком (так кликали його друзі) чи Ярославом Миколовичем, як він часом підкреслював, ще в кінці 70-х років в Історичному архіві. Кібернетик Я. Гнатів, хімік Р. Горак та геолог В.Шлапінський були серед тих нечисленних місцевих дослідників, які працювали тоді в сірих мурах Бернардинів, у Центральному історичному архіві. Звісно, були й історики – Я. Ісаєвич, В. Борис, М. Крикун, та загалом відвідувачів було небагато. Ярко тоді вишукував матеріали про Устияновича й Шептицького і раз-у-раз стикався з проблемою доступу до т. зв. «частково таємних» фондів. Ми швидко зблизилися, оскільки мене також виключили з вишу за «вчинок, негідний звання радянського студента» і я цікавився літературою і мистецтвом. Тому Ярко ділився зі мною своїми знахідкамий відкриттями, розповідав сюжети й деталі багатьох своїх майбутніх творів. Дещо я редагував, наприклад повість «Вериньський хрест», до інших писав передмови. Ярко, окрім іншого, був ерудованим і високоосвіченим інтелектуалом, чудовим оповідачем, цінував дотепний жарт і володів незрівнянним почуттям гумору. У житті й побуті був простим і невибагливим, однак дуже цінував красу, розумну думку, дотепне слово. Любив чарку, однак добре знав міру. Був душею

товариства й добрим співбесідником. Був українським патріотом і греко-католиком, але з великою толерантністю й любов’ю ставився до поляків, жидів, вірмен, австрійці, росіян і східняків.

Хай рідна миколаївська земля буде пухом невтомному трудівникові пера, незрівнянному майстрові, що поєднав історичний документ з художньою оповіддю, людині, яка так багато зробила для України.

Іван СВАРНИК